

# PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

## Centro educativo

| Código   | Centro                            | Concello     | Ano académico |
|----------|-----------------------------------|--------------|---------------|
| 32016066 | CPR Plurilingüe Vila do Arenteiro | O Carballiño | 2025/2026     |

## Área/materia/ámbito

| Ensinanza                        | Nome da área/materia/ámbito | Curso  | Sesións semanais | Sesións anuais |
|----------------------------------|-----------------------------|--------|------------------|----------------|
| Educación secundaria obrigatoria | Bioloxía e xeoloxía         | 3º ESO | 2                | 70             |

| Tipo de oferta         |
|------------------------|
| Réxime xeral-ordinario |

| <b>Contido</b>                                                                                        | <b>Páxina</b> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| 1. Introducción                                                                                       | 3             |
| 2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias                                  | 4             |
| 3.1. Relación de unidades didácticas                                                                  | 5             |
| 3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas                                                   | 8             |
| 4.1. Concrecións metodolóxicas                                                                        | 20            |
| 4.2. Materiais e recursos didácticos                                                                  | 21            |
| 5.1. Procedemento para a avaliación inicial                                                           | 21            |
| 5.2. Criterios de cualificación e recuperación                                                        | 22            |
| 5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes                     | 23            |
| 6. Medidas de atención á diversidade                                                                  | 23            |
| 7.1. Concreción dos elementos transversais                                                            | 23            |
| 7.2. Actividades complementarias                                                                      | 24            |
| 8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente cos seus indicadores de logro | 25            |
| 8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora                                    | 25            |
| 9. Outros apartados                                                                                   | 26            |

## 1. Introducción

A área de BIOLOXÍA E XEOLOXÍA na etapa de Educación Secundaria Obrigatoria constitúe unha continuación da área de Coñecemento do Medio

Natural, Social e Cultural da Educación Primaria. Busca o desenvolvemento da curiosidade e a actitude crítica, así como o reforzo das bases da

alfabetización científica, que permite aos estudantes coñecer o seu propio corpo e a súa contorna, adoptando hábitos que lle axuden a manter e

mellorar a súa saúde e a cultivar actitudes positivas, como o consumo responsable, o coidado do medio ambiente, o respecto polos demais seres vivos

e a valoración do compromiso cidadán co ben común. A adquisición e o desenvolvemento destes coñecementos e habilidades permitirán aos

estudantes apreciar o papel fundamental da ciencia na sociedade.

Búscase promover e fomentar as vocacións científicas, os hábitos de estudo, o respecto, a solidariedade e o traballo en equipo. Ademais, animarase

aos estudantes a utilizar diferentes formatos e formas de comunicarse e cooperar, destacando entre estes os espazos virtuais de traballo. O traballo

en grupo será unha ferramenta para a integración social de persoas diversas que tamén se fomentará no campo da BIOLOXÍA E XEOLOXÍA.

O carácter científico desta materia contribúe a espertar nos alumnos o espírito creativo e participativo, que é a esencia mesma de todas as ciencias. A

investigación a través da observación de campo, a experimentación e a procura en diferentes fontes para resolver dúbidas ou contrastar hipóteses,

tanto de forma individual como cooperativa, son elementos constitutivos deste plan de estudos.

As principais fontes fiables de información son accesibles a través de Internet, onde conviven con información sesgada, incompleta ou falsa, polo que

se fomentará o uso responsable e crítico das tecnoloxías da información e a comunicación.

A área estrutúrase en seis bloques:

- Proxecto científico.

- Os riscos xeolóxicos internos.

- A célula.

- As funcións vitais no ser humano.

- Hábitos saudables.

- Saúde e enfermidade.

En conclusión, en BIOLOXÍA E XEOLOXÍA trabállase o coñecemento de ciencias xeolóxicas e da vida como unha forma de desenvolver habilidades e

unha plena integración cidadá dos alumnos no ámbito profesional, social e afectivo.

Para a elaboración da programación tivéronse en conta varias variables como a localización do centro, o número e características do grupo así como a lexislación vixente:

- O centro, que está dotado de todo o necesario para levar a cabo o desenvolvemento da materia, atópase nun concello de aproximadamente, 14.300 habitantes.

- A actividade principal no mesmo é a agricultura e servizos pero tamén existe unha incipiente actividade industrial.

- O grupo de alumnos e alumnas é de 18.

- Neste grupo atopamos dous alumnos con adaptación curricular na materia.

Todo isto sustentado polas leis vixentes que rixen a educación:

Decreto 156/2022, do 15 de setembro, polo que se establecen a ordenación e o currículo da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.

Decreto 117/2023, do 27 de xullo, polo que se modifica o Decreto 156/2022, do 15 de setembro, polo que se establecen a ordenación e o currículo da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.

Orde do 26 de maio de 2023 pola que se desenvolve o Decreto 156/2022, do 15 de setembro, polo que se establecen a ordenación e o currículo da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia e se regula a avaliación nesta etapa educativa.

## 2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

| Obxectivos                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | CCL   | CP | STEM    | CD        | CPSAA | CC  | CE  | CCEC |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|----|---------|-----------|-------|-----|-----|------|
| OBX1 - Interpretar e transmitir información e datos científicos argumentando sobre eles e utilizando diferentes formatos para analizar conceptos e procesos das ciencias biolóxicas e xeolóxicas.                                                                                                                                                               | 1-2-5 |    | 4       | 2-3       |       |     |     | 4    |
| OBX2 - Identificar, localizar e seleccionar información, contrastando a súa veracidade, organizándoa e avaliándoa criticamente para resolver preguntas relacionadas coas ciencias biolóxicas e xeolóxicas.                                                                                                                                                      | 3     | 1  | 4       | 1-2-3-4-5 | 4     |     |     |      |
| OBX3 - Planificar e desenvolver proxectos de investigación, seguindo os pasos das metodoloxías científicas e cooperando cando sexa necesario para indagar en aspectos relacionados coas ciencias xeolóxicas e biolóxicas.                                                                                                                                       | 1-2   |    | 2-3-4   | 1-2       | 3     |     | 3   |      |
| OBX4 - Utilizar o razoamento e o pensamento computacional, analizando criticamente as respostas e solucións e reformulando o procedemento, de ser necesario, para resolver problemas ou dar explicación a procesos da vida cotiá relacionados coa bioloxía e coa xeoloxía.                                                                                      |       |    | 1-2     | 5         | 5     |     | 1-3 | 4    |
| OBX5 - Analizar os efectos de determinadas accións sobre o medio ambiente e a saúde baseándose nos fundamentos das ciencias biolóxicas e da Terra para promover e adoptar hábitos que eviten ou minimicen os impactos ambientais negativos, que sexan compatibles cun desenvolvemento sostible e que permitan manter e mellorar a saúde individual e colectiva. |       |    | 2-5     | 4         | 1-2   | 3-4 | 1   |      |
| OBX6 - Analizar os elementos dunha paisaxe concreta valorándoo como patrimonio natural e utilizando coñecementos sobre xeoloxía e ciencias da Terra para explicar a súa historia xeolóxica, propoñer accións encamiñadas á súa protección e identificar posibles riscos naturais.                                                                               |       |    | 1-2-4-5 | 1         |       | 4   | 1   | 1    |

### Descrición:

### 3.1. Relación de unidades didácticas

| UD | Título                          | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | % Peso materia | Nº sesións | 1º trim. | 2º trim. | 3º trim. |
|----|---------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|------------|----------|----------|----------|
| 1  | O proxecto científico           | Nesta unidade, preténdese sentar as bases para que o alumnado coñeza de forma máis exhaustiva a metodoloxía proposta nas seguintes. A partir da realización de proxectos científicos, os alumnos e as alumnas van adquirir os coñecementos oportunos e van desenvolver as competencias vinculadas con cada unha unidade.                                                                                                                                                                                                                                                           | 8              | 6          | X        |          | X        |
| 2  | O corpo humano                  | Nesta unidade, propónse o coñecemento de diferentes elementos que forman parte do corpo humano, así como das súas estruturas e funcións. Para afianzar estes contidos ponse o acento na comprensión e expresión de mensaxes con contido científico, utilizando diferentes tipos de linguaxe e medios para obter información. Incídese no desenvolvemento de actitudes morais e comprometidas coa participación en iniciativas e accións sociais que promoven a saúde.                                                                                                              | 10             | 7          | X        |          |          |
| 3  | A saúde e o sistema inmunitario | O desenvolvemento desta unidade permitirá coñecer os contidos máis relevantes relacionados coa saúde, as enfermidades e as medidas de prevención e tratamento para promover o benestar. Para concienciar aos alumnos e as alumnas sobre un dos problemas de saúde máis estendidos á súa idade, achegaráselles datos obxectivos que achegan a realidade aos seus intereses próximos. Ponse o acento na adquisición de hábitos e destrezas para desenvolver o pensamento crítico e eficaz de forma autónoma, no desenvolvemento de actitudes de compromiso e responsabilidade ante a | 10             | 7          | X        |          |          |

| UD | Título                          | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | % Peso materia | Nº sesións | 1º trim. | 2º trim. | 3º trim. |
|----|---------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|------------|----------|----------|----------|
| 3  | A saúde e o sistema inmunitario | saúde e na iniciativa persoal para participar e promover accións sociais que promoven valores éticos.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 10             | 7          | X        |          |          |
| 4  | A alimentación                  | Nesta unidade, preténdese que as alumnas e os alumnos coñezan as características e as funcións específicas vinculadas coa alimentación para contextualizalas, de forma funcional e efectiva, na súa vida cotiá. Ao longo da unidade, van coñecer diferentes criterios que son imprescindibles para deseñar un menú saudable e sostible e van polos en práctica. Ponse o acento no desenvolvemento de actitudes e valores sobre a necesidade de manter e promover a saúde a través dunha correcta alimentación.                                                                                                                                                        | 10             | 7          | X        |          |          |
| 5  | A circulación e a dixestión     | Nesta unidade infórmase e fórmase sobre os elementos esenciais do sangue, sobre as súas funcións e sobre os órganos, aparellos e coidados relacionados. Á súa vez, realizarase un experimento no que os estudantes construírán un modelo de corazón para aprender de primeira man como é o seu funcionamento e cal é a súa aparencia, valorando a importancia do seu coidado mediante a práctica de hábitos saudables. Ponse o acento nas campañas de doazón de sangue para concienciar e promover a colaboración altruísta das persoas da súa contorna, adquirindo valores solidarios e unha actitude de compromiso ante campañas solidarias relacionadas coa saúde. | 10             | 8          |          | X        |          |
| 6  | A respiración e a excreción     | Nesta unidade ímonos centrar no que se refire ao aparello excretor e ao respiratorio, coñecendo as principais funcións e os elementos que os conforman, así como a influencia da contorna e os nosos                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 10             | 8          |          | X        |          |

| UD | Título                                          | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | % Peso materia | Nº sesións | 1º trim. | 2º trim. | 3º trim. |
|----|-------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|------------|----------|----------|----------|
| 6  | A respiración e a excreción                     | hábitos para xerar ou agravar algunhas doenzas. A través das experiencias directas e a experimentación preténdese incentivar a motivación do alumnado pola aprendizaxe na materia. Ponse o acento na creación de modelos do aparello respiratorio e na utilización das novas tecnoloxías como medio e soporte para realizar consultas e comunicar.                                                                                                                                                                                               | 10             | 8          |          | X        |          |
| 7  | Os órganos dos sentidos e o aparello locomotor. | A presente unidade servirá para que o alumnado sexa consciente de que os sentidos permiten percibir, coñecer e relacionarnos coa nosa contorna, protexéndonos de axentes externos. Coñecerán as partes do corpo implicadas, as súas características e as súas funcións e recompilarán información sobre as enfermidades e as alteracións relacionadas con cada sentido. Ponse o acento na valoración dos avances conseguidos pola biotecnoloxía e na adquisición de valores éticos que promoven o respecto e a atención á diversidade funcional. | 10             | 7          |          | X        |          |
| 8  | Os sistemas nervioso e endócrino                | Nesta unidade didáctica, o alumnado vai coñecer de forma pormenorizada o funcionamento e as características dos sistemas corporais que controlan o organismo de maneira interrelacionada, sinalando os trastornos ocasionados pola tensión. Préstase atención á transmisión de información sobre o efecto que producen as drogas no noso corpo coa intención de promover unha educación que preveña o seu consumo. Ponse o acento no desenvolvemento da responsabilidade para manter e coidar a nosa saúde a través da adquisición               | 10             | 7          |          |          | X        |

| UD | Título                           | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | % Peso materia | Nº sesións | 1º trim. | 2º trim. | 3º trim. |
|----|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|------------|----------|----------|----------|
| 8  | Os sistemas nervioso e endócrino | de hábitos saudables                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | 10             | 7          |          |          | X        |
| 9  | A función de reprodución         | Mediante o desenvolvemento desta unidade didáctica, os estudantes poderán reflexionar sobre temas relacionados coa función de reprodución e a sexualidade coa intención de que, progresivamente, se formen no seu contido e desenvolvan a capacidade crítica para identificar e determinar a veracidade das informacións recibidas. A información rigorosa que soliciten vana a empregar para inspirarse na creación dun cómic que pretende romper os mitos sexuais e, así, xerar conciencia entre as persoas da súa contorna. Ponse o acento na adquisición de valores e principios, desenvolvendo unha ética do coidado, a responsabilidade e a sensibilización ante os temas de contido sexual. | 11             | 7          |          |          | X        |
| 10 | Os volcáns e os terremotos       | Ao longo da unidade, os alumnos coñecerán que é un terremoto e que é un volcán, destacando o significado de erupción volcánica. Abordarase o estudo dos minerais e as rochas, sinalando as que teñen orixe volcánico. Ponse o acento na importancia do estudo da xeoloxía para comprender o comportamento dos volcáns e dos terremotos, destacando o estudo da tectónica de placas e a información sobre como afectan os volcáns e os terremotos á atmosfera, ao medio ambiente e á poboación, en xeral.                                                                                                                                                                                           | 11             | 6          |          |          | X        |

### 3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

| UD | Título da UD          | Duración |
|----|-----------------------|----------|
| 1  | O proxecto científico | 6        |

| Critérios de avaliación                                                                                                                                                                                                                                                                         | Mínimos de consecución                                                                                        | IA | %  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| CA1.2 - Resolver cuestións sobre bioloxía e xeoloxía localizando, seleccionando e organizando información mediante a citación e o uso correctos de distintas fontes.                                                                                                                            | Localizar, seleccionar e organizar información de diferentes fontes, sobre bioloxía e xeoloxía                | PE | 80 |
| CA1.6 - Presentar as conclusións do proxecto de investigación mediante as ferramentas dixitais e o formato adecuado (táboas, gráficos, informes...) interpretando os resultados e a información obtida a través da experimentación e da observación de campo.                                   | Presentar as conclusións do proxecto de investigación mediante o formato e as ferramentas dixitais adecuadas. |    |    |
| CA1.7 - Cooperar dentro dun proxecto científico asumindo responsablemente unha función concreta, utilizando espazos virtuais cando sexa necesario, respectando a diversidade e a igualdade de xénero e favorecendo a inclusión.                                                                 | Cooperar dentro dun proxecto científico, respectando a diversidade e a igualdade.                             |    |    |
| CA1.1 - Analizar e explicar conceptos e procesos biolóxicos e xeolóxicos interpretando a información obtida en diferentes formatos (modelos, gráficos, táboas, diagramas, fórmulas, esquemas, símbolos, páxinas web...), mantendo unha actitude crítica e chegando a conclusións fundamentadas. | Expor con claridade os conceptos e procesos biolóxicos e xeolóxicos.                                          | TI | 20 |
| CA1.3 - Expor preguntas e hipóteses e intentar realizar predicións sobre fenómenos biolóxicos ou xeolóxicos que poidan ser respondidas ou contrastadas utilizando métodos científicos.                                                                                                          | Formular hipóteses sobre fenómenos biolóxicos ou xeolóxicos.                                                  |    |    |
| CA1.4 - Recoñecer a información sobre temas biolóxicos e xeolóxicos con base científica distinguíndoa de pseudociencias, boatos, teorías conspiradoras e crenzas infundadas... e mantendo unha actitude escéptica ante estes.                                                                   | Recoñecer a información sobre temas biolóxicos e xeolóxicos con base científica.                              |    |    |
| CA1.5 - Diseñar e realizar a experimentación, a toma de datos e a análise de fenómenos biolóxicos e xeolóxicos de modo que permitan responder preguntas concretas e contrastar unha hipótese exposta.                                                                                           | Realizar a experimentación, de modo que permitan contrastar unha hipótese exposta.                            |    |    |

| Criterios de avaliación                                                                                                                                                                                                                                                                               | Mínimos de consecución                                                                       | IA | % |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|----|---|
| CA1.8 - Valorar a contribución da ciencia á sociedade e o labor de persoas dedicadas a ela con independencia da súa etnia, sexo ou cultura, destacando e recoñecendo o papel das mulleres científicas e entendendo a investigación como un labor colectivo e interdisciplinar en constante evolución. | Valorar a contribución da ciencia á sociedade, recoñecendo o papel das mulleres científicas. |    |   |

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

| Contidos                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- Estratexias para a elaboración do proxecto científico:</li> <li>- Formulación de preguntas, hipóteses e conxecturas científicas.</li> <li>- Estratexias de utilización de ferramentas dixitais para a procura de información, a colaboración e a comunicación de procesos, resultados ou ideas científicas: ferramentas dixitais e formatos de uso frecuente en ciencia (presentación, gráfica, vídeo, póster, informe...).</li> <li>- Recoñecemento e utilización de fontes fidedignas de información científica.</li> <li>- Métodos de observación e de toma de datos de fenómenos naturais.</li> <li>- Deseño de controis experimentais (positivos e negativos) e argumentación sobre a súa esencialidade para obter resultados obxectivos e fiables nun experimento.</li> <li>- A resposta a cuestións científicas mediante a experimentación e o traballo de campo: utilización dos instrumentos e espazos necesarios (laboratorio, aulas, contorna...) de forma adecuada.</li> <li>- Métodos de análise de resultados. Diferenciación entre correlación e causalidade.</li> <li>- Modelado como método de representación e comprensión de procesos ou elementos da natureza.</li> <li>- O labor científico e as persoas dedicadas á ciencia: contribución ás ciencias biolóxicas e xeolóxicas e importancia social. O papel da muller na ciencia.</li> </ul> |

| UD | Título da UD   | Duración |
|----|----------------|----------|
| 2  | O corpo humano | 7        |

| Criterios de avaliación                                                                                                                                                       | Mínimos de consecución                                                   | IA | %  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|----|----|
| CA3.2 - Recoñecer a célula como a unidade estrutural e funcional dos seres vivos a través do coñecemento dos postulados da teoría celular.                                    | Recoñecer a célula como a unidade estrutural e funcional dos seres vivos | PE | 80 |
| CA3.3 - Diferenciar as estruturas básicas dos diferentes tipos de células utilizando diferentes estratexias de observación e comparación e relacionándoas coas súas funcións. | Diferenciar as estruturas básicas dos diferentes tipos de células.       |    |    |

| Criterios de avaliación                                                                                                                                                        | Mínimos de consecución                                                                                   | IA | %  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| CA3.4 - Describir os virus como formas acelulares causantes dalgunhas patoloxías nos humanos.                                                                                  | Describir os virus como formas acelulares.                                                               |    |    |
| CA3.1 - Analizar e comprender a información sobre procesos biolóxicos ou traballos científicos transmitíndoa de forma clara e utilizando a terminoloxía e o formato adecuados. | Comprender a información sobre procesos biolóxicos ou traballos científicos transmitíndoa de forma clara | TI | 20 |

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

| Contidos                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- A teoría celular. Recoñecemento da célula como unidade estrutural e funcional dos seres vivos:</li> <li>- Estrutura básica da célula. Tipos de células: procariotas e eucariotas (animais e vexetais).</li> <li>- Observación e comparación de tipos de células ao microscopio e outros medios (vídeos, fotografías...) mediante distintas estratexias e destrezas.</li> <li>- Formas acelulares.</li> </ul> |

| UD | Título da UD                    | Duración |
|----|---------------------------------|----------|
| 3  | A saúde e o sistema inmunitario | 7        |

| Criterios de avaliación                                                                                                                                                                                                                                                                | Mínimos de consecución                                                                                  | IA | %  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| CA6.1 - Analizar conceptos e procesos relacionados coa saúde e coa enfermidade interpretando información en diferentes formatos (modelos, gráficos, táboas, diagramas, fórmulas, esquemas, símbolos, páxinas web), mantendo unha actitude crítica e obtendo conclusións fundamentadas. | Analizar conceptos e procesos relacionados coa saúde e coa enfermidade, mantendo unha actitude crítica. | PE | 80 |
| CA6.2 - Recoñecer a información con base científica en relación coa saúde e coa enfermidade distinguíndoa de pseudociencias, boatos, teorías conspiradoras e crenzas infundadas... e mantendo unha actitude escéptica ante estes.                                                      | Recoñecer a información con base científica en relación coa saúde e coa enfermidade                     |    |    |
| CA6.3 - Comparar as enfermidades infecciosas e non infecciosas identificando as medidas de prevención e os tratamentos que existen ata o momento.                                                                                                                                      | Comparar as enfermidades infecciosas e non infecciosas, identificando as medidas de prevención.         |    |    |

| Criterios de avaliación                                                                                                                                                                                                        | Mínimos de consecución                                                       | IA | %  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| CA6.4 - Analizar o funcionamento e as estruturas que comprende o sistema inmunitario recoñecendo o seu papel na prevención e superación das enfermidades infecciosas.                                                          | Analizar o funcionamento e as estruturas que comprende o sistema inmunitario |    |    |
| CA4.4 - Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición para o bo funcionamento do organismo recoñecendo as diferenzas entre alimentación e nutrición e diferenciando os nutrientes e as súas funcións básicas. | Reflexionar, recoñecendo as diferenzas entre alimentación e nutrición.       | TI | 20 |
| CA5.3 - Analizar criticamente a solución a un problema relacionado coa alimentación saudable, coas drogas e coa sexualidade.                                                                                                   | Analizar a solución a un problema.                                           |    |    |

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

| Contidos                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- Cuestións e problemas prácticos relacionados con coñecementos de fisioloxía e anatomía dos principais sistemas e aparellos do organismo implicados nas funcións de nutrición, relación e reprodución.</li> <li>- Efectos prexudiciais das drogas legais e ilegais, tanto para os consumidores coma para quen está na súa contorna próxima.</li> <li>- Enfermidades infecciosas e non infecciosas:</li> <li>- Diferenciación en base á súa etioloxía.</li> <li>- Medidas de prevención e tratamento de enfermidades infecciosas.</li> <li>- O uso adecuado dos antibióticos.</li> <li>- Sistema inmunitario: análise dos diferentes tipos de barreiras e mecanismos de defensa que dificultan a entrada de patóxenos ao organismo.</li> <li>- Relación entre o sistema inmunitario e a prevención e superación fronte ás enfermidades infecciosas.</li> <li>- Importancia da vacinación na prevención de enfermidades e na mellora da calidade da vida humana.</li> <li>- Importancia dos transplantes e da doazón de órganos.</li> </ul> |

| UD | Título da UD   | Duración |
|----|----------------|----------|
| 4  | A alimentación | 7        |

| Criterios de avaliación | Mínimos de consecución | IA | % |
|-------------------------|------------------------|----|---|
|-------------------------|------------------------|----|---|

| <b>Criterios de avaliación</b>                                                                                                                                                                                                 | <b>Mínimos de consecución</b>                                                          | <b>IA</b> | <b>%</b> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------|----------|
| CA4.4 - Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición para o bo funcionamento do organismo recoñecendo as diferenzas entre alimentación e nutrición e diferenciando os nutrientes e as súas funcións básicas. | Reflexionar, recoñecendo as diferenzas entre alimentación e nutrición.                 | PE        | 80       |
| CA5.1 - Resolver cuestións relacionadas con hábitos de vida saudables localizando, seleccionando e organizando información mediante a citación e o uso correctos de distintas fontes.                                          | Resolver cuestións relacionadas con hábitos de vida saudables                          |           |          |
| CA5.5 - Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física percibíndoos como hábitos saudables para o individuo e a sociedade.                                                                                  | Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física.                     |           |          |
| CA5.3 - Analizar criticamente a solución a un problema relacionado coa alimentación saudable, coas drogas e coa sexualidade.                                                                                                   | Analizar a solución a un problema.                                                     | TI        | 20       |
| CA5.4 - Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables como método de prevención de doenzas exemplificando con situacións próximas ao alumnado.                                         | Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables. |           |          |

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

| <b>Contidos</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- Cuestións e problemas prácticos relacionados con coñecementos de fisioloxía e anatomía dos principais sistemas e aparellos do organismo implicados nas funcións de nutrición, relación e reprodución.</li> <li>- Hábitos saudables con relación á alimentación. Características dunha dieta saudable e análise da súa importancia.</li> <li>- Efectos prexudiciais das drogas legais e ilegais, tanto para os consumidores coma para quen está na súa contorna próxima.</li> <li>- Hábitos encamiñados á conservación da saúde física, mental e social (hixiene do sono, hábitos posturais, uso responsable das novas tecnoloxías, actividade física, autorregulación emocional, coidado e corresponsabilidade...).</li> </ul> |

| <b>UD</b> | <b>Título da UD</b>         | <b>Duración</b> |
|-----------|-----------------------------|-----------------|
| 5         | A circulación e a dixestión | 8               |

| <b>Criterios de avaliación</b> | <b>Mínimos de consecución</b> | <b>IA</b> | <b>%</b> |
|--------------------------------|-------------------------------|-----------|----------|
|--------------------------------|-------------------------------|-----------|----------|

| Crterios de avaliación                                                                                                                                                                                                         | Mínimos de consecución                                                                              | IA | %  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| CA4.1 - Resolver problemas ou explicar procesos biolóxicos utilizando coñecementos, datos e información achegados, o razoamento lóxico, o pensamento computacional ou recursos dixitais.                                       | Explicar procesos biolóxicos utilizando coñecementos, datos e información achegados                 | PE | 80 |
| CA4.3 - Identificar os aparellos e sistemas que participan na función de nutrición.                                                                                                                                            | Identificar os aparellos e sistemas que participan na función de nutrición.                         |    |    |
| CA4.4 - Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición para o bo funcionamento do organismo recoñecendo as diferenzas entre alimentación e nutrición e diferenciando os nutrientes e as súas funcións básicas. | Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición para o bo funcionamento do organismo |    |    |
| CA5.4 - Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables como método de prevención de doenzas exemplificando con situacións próximas ao alumnado.                                         | Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables.              | TI | 20 |
| CA5.5 - Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física percibíndoos como hábitos saudables para o individuo e a sociedade.                                                                                  | Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física                                   |    |    |

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

| Contidos                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- Función de nutrición: aparellos dixestivo, respiratorio, circulatorio e excretor.</li> <li>- Importancia da nutrición e relación entre a anatomía e a fisioloxía básica dos aparellos que participan nela.</li> <li>- Cuestións e problemas prácticos relacionados con coñecementos de fisioloxía e anatomía dos principais sistemas e aparellos do organismo implicados nas funcións de nutrición, relación e reprodución.</li> <li>- Hábitos encamiñados á conservación da saúde física, mental e social (hixiene do sono, hábitos posturais, uso responsable das novas tecnoloxías, actividade física, autorregulación emocional, coidado e corresponsabilidade...).</li> </ul> |

| UD | Título da UD                | Duración |
|----|-----------------------------|----------|
| 6  | A respiración e a excreción | 8        |

| Crterios de avaliación | Mínimos de consecución | IA | % |
|------------------------|------------------------|----|---|
|------------------------|------------------------|----|---|

| Criterios de avaliación                                                                                                                                                                                                        | Mínimos de consecución                                                                 | IA | %  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| CA4.1 - Resolver problemas ou explicar procesos biolóxicos utilizando coñecementos, datos e información achegados, o razoamento lóxico, o pensamento computacional ou recursos dixitais.                                       | Explicar procesos biolóxicos utilizando coñecementos, datos e información achegados    | PE | 80 |
| CA4.3 - Identificar os aparellos e sistemas que participan na función de nutrición.                                                                                                                                            | Recoñecer os aparellos e sistemas que participan na función de nutrición.              |    |    |
| CA4.4 - Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición para o bo funcionamento do organismo recoñecendo as diferenzas entre alimentación e nutrición e diferenciando os nutrientes e as súas funcións básicas. | Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición                         |    |    |
| CA4.5 - Explicar os procesos fundamentais da nutrición relacionándoos coas estruturas dos aparellos e dos sistemas que interveñen nela.                                                                                        | Explicar os procesos fundamentais da nutrición.                                        |    |    |
| CA4.6 - Recoñecer os órganos, aparatos e sistemas que interveñen na función de relación establecendo as diferenzas e as funcións de cada un e describindo os principais procesos, órganos e estruturas implicadas.             | Identificar os órganos, aparatos e sistemas que interveñen na función de relación.     |    |    |
| CA5.4 - Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables como método de prevención de doenzas exemplificando con situacións próximas ao alumnado.                                         | Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables. | TI | 20 |
| CA5.5 - Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física percibíndoos como hábitos saudables para o individuo e a sociedade.                                                                                  | Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física                      |    |    |

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

| Contidos                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- Función de nutrición: aparellos dixestivo, respiratorio, circulatorio e excretor.</li> <li>- Importancia da nutrición e relación entre a anatomía e a fisioloxía básica dos aparellos que participan nela.</li> <li>- Cuestións e problemas prácticos relacionados con coñecementos de fisioloxía e anatomía dos principais sistemas e aparellos do organismo implicados nas funcións de nutrición, relación e reprodución.</li> <li>- Hábitos encamiñados á conservación da saúde física, mental e social (hixiene do sono, hábitos posturais, uso responsable das novas tecnoloxías, actividade física, autorregulación emocional, coidado e corresponsabilidade...).</li> </ul> |

| UD | Título da UD                                    | Duración |
|----|-------------------------------------------------|----------|
| 7  | Os órganos dos sentidos e o aparello locomotor. | 7        |

| Cráterios de avaliación                                                                                                                                                                                                        | Mínimos de consecución                                                                                                               | IA | %  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| CA4.2 - Analizar criticamente a solución a un problema sobre fenómenos biolóxicos e xeolóxicos.                                                                                                                                | Analizar a solución a un problema.                                                                                                   | PE | 80 |
| CA4.4 - Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición para o bo funcionamento do organismo recoñecendo as diferenzas entre alimentación e nutrición e diferenciando os nutrientes e as súas funcións básicas. | Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición para o bo funcionamento do organismo                                  |    |    |
| CA4.6 - Recoñecer os órganos, aparatos e sistemas que interveñen na función de relación establecendo as diferenzas e as funcións de cada un e describindo os principais procesos, órganos e estruturas implicadas.             | Identificar os órganos, aparatos e sistemas que interveñen na función de relación.                                                   |    |    |
| CA5.4 - Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables como método de prevención de doenzas exemplificando con situacións próximas ao alumnado.                                         | Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables.                                               |    |    |
| CA5.3 - Analizar criticamente a solución a un problema relacionado coa alimentación saudable, coas drogas e coa sexualidade.                                                                                                   | Analizar a solución a un problema.                                                                                                   | TI | 20 |
| CA5.5 - Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física percibíndoos como hábitos saudables para o individuo e a sociedade.                                                                                  | Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física percibíndoos como hábitos saudables para o individuo e a sociedade |    |    |

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

| Contidos                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- Función de relación: receptores sensoriais, centros de coordinación e órganos efectores.</li> <li>- Análise e visión xeral da función de relación.</li> <li>- Cuestións e problemas prácticos relacionados con coñecementos de fisioloxía e anatomía dos principais sistemas e aparellos do organismo implicados nas funcións de nutrición, relación e reprodución.</li> <li>- Efectos prexudiciais das drogas legais e ilegais, tanto para os consumidores coma para quen está na súa contorna próxima.</li> <li>- Hábitos encamiñados á conservación da saúde física, mental e social (hixiene do sono, hábitos posturais, uso responsable das novas tecnoloxías, actividade física, autorregulación emocional, coidado e corresponsabilidade...).</li> </ul> |

| UD | Título da UD                     | Duración |
|----|----------------------------------|----------|
| 8  | Os sistemas nervioso e endócrino | 7        |

| Criterios de avaliación                                                                                                                                                                                                        | Mínimos de consecución                                                                                                 | IA | %  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| CA4.2 - Analizar criticamente a solución a un problema sobre fenómenos biolóxicos e xeolóxicos.                                                                                                                                | Analizar criticamente a solución a un problema sobre fenómenos biolóxicos e xeolóxicos.                                | PE | 80 |
| CA4.4 - Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición para o bo funcionamento do organismo recoñecendo as diferenzas entre alimentación e nutrición e diferenciando os nutrientes e as súas funcións básicas. | Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición para o bo funcionamento do organismo                    |    |    |
| CA4.6 - Recoñecer os órganos, aparatos e sistemas que interveñen na función de relación establecendo as diferenzas e as funcións de cada un e describindo os principais procesos, órganos e estruturas implicadas.             | Identificar os órganos, aparatos e sistemas que interveñen na función de relación.                                     |    |    |
| CA4.7 - Comprender a relación funcional entre o sistema nervioso e o sistema endócrino.                                                                                                                                        | Recoñecer a relación funcional entre o sistema nervioso e o sistema endócrino.                                         |    |    |
| CA4.8 - Recoñecer os procesos da reprodución humana identificando as estruturas do aparello reprodutor e endócrino implicadas.                                                                                                 | Recoñecer os procesos da reprodución humana identificando as estruturas do aparello reprodutor e endócrino implicadas. |    |    |
| CA5.3 - Analizar criticamente a solución a un problema relacionado coa alimentación saudable, coas drogas e coa sexualidade.                                                                                                   | Analizar criticamente problemas                                                                                        |    |    |
| CA5.7 - Recoñecer as drogas (incluídas as de curso legal) considerándoas como causa de prexuízos non só para as persoas que as consomen, senón tamén para as que están na súa contorna próxima.                                | Recoñecer as drogas, considerándoas como causa de prexuízos.                                                           | TI | 20 |
| CA5.4 - Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables como método de prevención de doenzas exemplificando con situacións próximas ao alumnado.                                         | Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables.                                 |    |    |
| CA5.5 - Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física percibíndoos como hábitos saudables para o individuo e a sociedade.                                                                                  | Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física                                                      |    |    |

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

## Contidos

- Función de relación: receptores sensoriais, centros de coordinación e órganos efectores.
- Análise e visión xeral da función de relación.
- Función de reprodución: aparello reprodutor e sistema endócrino.
- Cuestións e problemas prácticos relacionados con coñecementos de fisioloxía e anatomía dos principais sistemas e aparellos do organismo implicados nas funcións de nutrición, relación e reprodución.
- Efectos prexudiciais das drogas legais e ilegais, tanto para os consumidores coma para quen está na súa contorna próxima.
- Hábitos encamiñados á conservación da saúde física, mental e social (hixiene do sono, hábitos posturais, uso responsable das novas tecnoloxías, actividade física, autorregulación emocional, coidado e corresponsabilidade...).

| UD | Título da UD             | Duración |
|----|--------------------------|----------|
| 9  | A función de reprodución | 7        |

| Criterios de avaliación                                                                                                                                                                                                                 | Mínimos de consecución                                                                              | IA | %  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| CA4.4 - Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición para o bo funcionamento do organismo recoñecendo as diferenzas entre alimentación e nutrición e diferenciando os nutrientes e as súas funcións básicas.          | Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición para o bo funcionamento do organismo | PE | 80 |
| CA4.8 - Recoñecer os procesos da reprodución humana identificando as estruturas do aparello reprodutor e endócrino implicadas.                                                                                                          | Analizar e explicar os procesos da reprodución humana.                                              |    |    |
| CA5.2 - Recoñecer a información con base científica sobre cuestións relacionadas coa saúde humana distinguíndoa de pseudociencias, boatos, teorías conspiradoras e crenzas infundadas... e mantendo unha actitude escéptica ante estes. | Recoñecer a información con base científica.                                                        |    |    |
| CA5.4 - Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables como método de prevención de doenzas exemplificando con situacións próximas ao alumnado.                                                  | Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables.              |    |    |
| CA4.9 - Reflexionar sobre a reprodución e a sexualidade valorando a súa propia sexualidade e a das persoas da súa contorna.                                                                                                             | Reflexionar sobre a reprodución e a sexualidade.                                                    | TI | 20 |
| CA5.5 - Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física percibíndoos como hábitos saudables para o individuo e a sociedade.                                                                                           | Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física                                   |    |    |
| CA5.6 - Recoñecer o sexo e a sexualidade desde a perspectiva da igualdade entre homes e mulleres e respectando a diversidade sexual.                                                                                                    | Recoñecer o sexo e a sexualidade desde a perspectiva da igualdade                                   |    |    |

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

| Contidos                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- Función de reprodución: aparello reprodutor e sistema endócrino.</li> <li>- Relación entre a anatomía e a fisioloxía básicas do aparello reprodutor.</li> <li>- Reprodución e sexualidade.</li> <li>- Cuestións e problemas prácticos relacionados con coñecementos de fisioloxía e anatomía dos principais sistemas e aparellos do organismo implicados nas funcións de nutrición, relación e reprodución.</li> <li>- Sexo e sexualidade desde a perspectiva da igualdade entre os homes e as mulleres e o respecto á diversidade sexual. Importancia da educación sexual integral como parte dun desenvolvemento harmónico:</li> <li>- Infeccións de transmisión sexual (ITS).</li> <li>- Métodos de anticoncepción e prácticas sexuais responsables. A asertividade e o autocoidado.</li> <li>- As relacións afectivo-sexuais: ideas preconcebidas e estereotipos sexuais.</li> <li>- Hábitos encamiñados á conservación da saúde física, mental e social (hixiene do sono, hábitos posturais, uso responsable das novas tecnoloxías, actividade física, autorregulación emocional, coidado e corresponsabilidade...).</li> </ul> |

| UD | Título da UD               | Duración |
|----|----------------------------|----------|
| 10 | Os volcáns e os terremotos | 6        |

| Criterios de avaliación                                                                                                                                                  | Mínimos de consecución                                                                                               | IA | %  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| CA2.1 - Clasificar os riscos empregando como criterio as causas naturais que os producen.                                                                                | Clasificar os riscos empregando como criterio as causas naturais.                                                    | PE | 80 |
| CA2.2 - Analizar os riscos naturais a través dos factores de risco valorando a importancia das medidas de predición e prevención.                                        | Analizar os riscos naturais a través dos factores de risco                                                           |    |    |
| CA2.3 - Explicar a orixe e a distribución da actividade sísmica e volcánica na Terra e os tipos de erupcións volcánicas, integrándoas coa teoría da tectónica de placas. | Explicar a orixe e a distribución da actividade sísmica e volcánica, integrándoas coa teoría da tectónica de placas. |    |    |
| CA2.5 - Localizar as áreas con risco sísmico en Galicia seleccionando información mediante o uso correcto de diferentes fontes.                                          | Localizar as áreas con risco sísmico en Galicia.                                                                     |    |    |

| Criterios de avaliación                                                                                                                                                     | Mínimos de consecución                                         | IA | %  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|----|----|
| CA2.4 - Valorar a importancia da análise do risco sísmico e volcánico e as medidas de predición e prevención para minimizar os seus efectos, buscando e aportando exemplos. | Explicar a importancia da análise do risco sísmico e volcánico | TI | 20 |

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

| Contidos                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- Riscos naturais:</li> <li>- Definición e clasificación.</li> <li>- Análise e planificación.</li> <li>- Actividade sísmica e volcánica na Terra en relación coa teoría da tectónica de placas:</li> <li>- Orixe e distribución global dos terremotos e do vulcanismo na Terra.</li> <li>- Tipos de erupcións volcánicas.</li> <li>- Análise do risco sísmico e volcánico. Medidas de predición e prevención. O risco sísmico en Galicia.</li> </ul> |

#### 4.1. Concrecións metodolóxicas

Desde o punto de vista da metodoloxía, traballaranse diferentes aspectos:

I. Educación integral orientada a formar persoas:

Indagadoras e analíticas

Informadas e cultas

Reflexivas e críticas

Boas comunicadoras

Colaboradoras e participativas

Comprometidas e éticas

Creativas

Respectuosas e con mentalidade aberta

II. Desenvolvemento sostible desde o punto de vista ambiental e social:

Para educar cidadáns globais, persoas comprometidas consigo mesmas, cos demais e co planeta.

Todos os elementos débense orientar a que o alumnado reflexione sobre os retos do século XXI e deben contribuír á construción dun mundo mellor.

III. Proxecto conectado coa realidade que promove a aprendizaxe competencial.

IV. Aprendizaxe personalizada mediante a flexibilización de adaptacións para que responda á diversidade de realidades educativas.

V. Avaliación formativa para avaliar todas as fases do proceso educativo, cunha gran diversidade de instrumentos, incluíndo a participación do propio estudante.

VI. Ensino dixital para desenvolver a competencia dixital do alumnado e tamén como ferramenta de ensino e aprendizaxe.

VII. Enfoque multidisciplinar e, aínda que cada unha área ten sentido propio, propónse un gran número de dinámicas interdisciplinares que contribúen a unha aprendizaxe profunda e que permiten interrelacionar saberes e fortalecer as aprendizaxes das áreas instrumentais.

VIII. Integración de novos saberes:

Alfabetización informacional.

Competencias STEAM.

## 4.2. Materiais e recursos didácticos

| Denominación                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| O libro do alumnado.                                                                                                    |
| A proposta didáctica.                                                                                                   |
| Os recursos fotocopiables da proposta didáctica, con actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación.             |
| O libro dixital.                                                                                                        |
| TICs: páxinas WEB, aplicacións, vídeos, animacións...                                                                   |
| Gamificación: kahoot, pasapalabra, quen é quen...                                                                       |
| Material manipulable: material propio de laboratorio para realizar prácticas, coleccións de minerais, rochas, cunchas.. |
| Dispositivos electrónicos                                                                                               |

Os materiais e recursos que se utilizarán serán os nomeados anteriormente.

En todo momento se revisará cal deles se adapta mellor á temática que se esté impartindo e ao alumnado que vai dirixido.

O espazo habitual no que se desenvolverán as clases consiste nunha aula convenientemente equipada cun encerado dixital e outro tradicional, pupitres individuais que facilitan a diferente disposición para traballar en grupo, individualmente... pero tamén se acudirá ao laboratorio, e ao patio e xardín do centro.

## 5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Ao inicio de curso, nas primeiras sesións, realizarase unha proba inicial baseada en competencias clave. O seu obxectivo é facilitar información sobre distintos aspectos do alumnado, tales como posibles dificultades de aprendizaxe ou capacidades por riba da media do grupo. Dita información servirá para programar as adaptacións precisas, así como as actividades de reforzo e ampliación no caso de ser necesarias. En función dos resultados obtidos, e sempre coa intervención do Departamento de Orientación levaranse a cabo as medidas de atención pertinentes.

Para levar a cabo a avaliación inicial observarase e aplicase en dúas vías:

A) Ao grupo da clase

Intercambio de información entre equipos docentes sobre o grupo en xeral para abordar todas as peculiaridades do grupo, as interaccións que se producen nel e as dinámicas que funcionaron ben ao longo do tempo. Tamén se abordarán datos relativos a alumnos con necesidades especiais, discapacidades ou dificultades de aprendizaxe.

Formulación de dinámicas de grupo para detectar como se relaciona o alumnado entre si e co profesorado.

B) De cada alumno en particular

Observación directa do seu traballo e da interacción cos outros.

Entrevistas.

Cuestionarios de avaliación inicial

Probas de avaliación inicial.

## 5.2. Criterios de cualificación e recuperación

### Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

| Unidade didáctica     | UD 1 | UD 2 | UD 3 | UD 4 | UD 5 | UD 6 | UD 7 |
|-----------------------|------|------|------|------|------|------|------|
| Peso UD/<br>Tipo Ins. | 8    | 10   | 10   | 10   | 10   | 10   | 10   |
| Proba escrita         | 80   | 80   | 80   | 80   | 80   | 80   | 80   |
| Táboa de indicadores  | 20   | 20   | 20   | 20   | 20   | 20   | 20   |

| Unidade didáctica     | UD 8 | UD 9 | UD 10 | Total |
|-----------------------|------|------|-------|-------|
| Peso UD/<br>Tipo Ins. | 10   | 11   | 11    | 100   |
| Proba escrita         | 80   | 80   | 80    | 80    |
| Táboa de indicadores  | 20   | 20   | 20    | 20    |

### Criterios de cualificación:

En cada avaliación, farase un seguimento diario do traballo realizado así como a actitude fronte materia, tamén se realizarán avaliacións escritas ou/e orais.

Teranse en conta diferentes evidencias para observar a evolución do alumno ou alumna.

As evidencias que podemos recoller na área poden obterse a partir de:

Actividades do libro do alumnado ou da guía que traballen explicitamente obxetivos, criterios de avaliación e competencias definidas para esa unidade.

Mapas conceptuais elaborados polos alumnos e as alumnas.

Produtos de aprendizaxe deseñados para poder aplicalos en tarefas realizadas nun contexto real; por exemplo: murais, traballos de aplicación das tarefas, etc.

Probas escritas que evidencien o traballo e a evolución.

Problemas de aplicación de contidos nos que é necesario o desenvolvemento do razoamento lóxico.

### FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN E PORCENTAXE NA CUALIFICACIÓN

Evidencias observadas no traballo diario: 20%

Probas de avaliación escritas ou/e orais: 80%

Cualificación total 100%

Ao final do curso:

Han de estar superados os tres trimestres con nota positiva; ou a media dos tres trimestres a de ser positiva.

Considerase positiva un 5 ou superior.

### Criterios de recuperación:

En caso de non alcanzar a nota indicada que evidencie unha cualificación positiva , revisaranse de novo as probas , e elaboraranse novas probas que evidencien a evolución/recuperación do alumno ou alumna en cuestión, nas seguintes datas: do 15 de xuño ao 18 de xuño, sempre tendo en conta os criterios de avaliación.

### 5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Cando a materia resultara con cualificación negativa e queda pendente para o seguinte curso escolar teránse en conta varios puntos:

Estarase en comunicación coas familias e alumnado para facer o seguimento.

Elaborarase material específico, e así lograr alcanzar os mínimos esixidos como punto de partida.

Eses mínimos esixidos estarán recollidos na correspondente programación de aula, así como os criterios de cualificación.

Atención ao alumnado para ver a súa evolución segundo ese material.

Tamén se farán probas extraordinarias escritas ou orales cando co material específico non se alcancen os obxectivos requiridos.

Ao final do curso escolar valorarase se foi adquirido o grado mínimo para considerar a materia superada, en cuxo caso a nota será positiva.

En caso de non superar a materia, valorarase cos diferentes equipos educativos o motivo; e se fose preciso tomar as medidas adecuadas, incluíndo posibilidade de adaptación curricular se xa se esgotaron todas as medidas ordinarias.

## 6. Medidas de atención á diversidade

O número de alumnos e alumnas é de 18. O funcionamento do grupo (clima da aula, nivel de disciplina, atención...) é bo.

A fortaleza que presenta este grupo é que é un grupo cohesionado.

As necesidades que se identifican son: o nivel das diferentes competencias son dispares, polo que a atención será individualizada.

Neste agrupamento contamos con dous alumnos con adaptación curricular.

Durante a avaliación inicial, non se observou a ningún alumno/alumna que precise reforzo educativo nesta materia.

### 7.1. Concreción dos elementos transversais

|                                                                          | UD 1 | UD 2 | UD 3 | UD 4 | UD 5 | UD 6 | UD 7 | UD 8 |
|--------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| ET.1 - Emprendemento                                                     | X    | X    | X    | X    | X    | X    | X    | X    |
| ET.2 - Igualdade de sexo                                                 | X    | X    | X    | X    | X    | X    | X    | X    |
| ET.3 - Educación para a paz                                              | X    | X    | X    | X    | X    | X    | X    | X    |
| ET.4 - Educación para o consumo responsable e o desenvolvemento sostible | X    | X    | X    | X    | X    | X    | X    | X    |
| ET.5 - Educación para a saúde                                            | X    | X    | X    | X    | X    | X    | X    | X    |
| ET.6 - Educación emocional e en valores                                  | X    | X    | X    | X    | X    | X    | X    | X    |

|                                                                          | UD 9 | UD 10 |
|--------------------------------------------------------------------------|------|-------|
| ET.1 - Emprendemento                                                     | X    | X     |
| ET.2 - Igualdade de sexo                                                 | X    | X     |
| ET.3 - Educación para a paz                                              | X    | X     |
| ET.4 - Educación para o consumo responsable e o desenvolvemento sostible | X    | X     |
| ET.5 - Educación para a saúde                                            | X    | X     |
| ET.6 - Educación emocional e en valores                                  | X    | X     |

### Observacións:

Os elementos transversais traballaranse en maior ou menor medida en todas as unidades didácticas. Fomentárase a igualdade entre mulleres e homes, a educación para a saúde, incluída a afectivo-sexual, a educación para a sustentabilidade e o consumo responsable, o respecto mutuo e a cooperación entre iguais. Promoverase a aprendizaxe da prevención e da resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto polos dereitos humanos e o rexeitamento de calquera tipo de violencia. Evitaranse os comportamentos, os estereotipos e os contidos sexistas, así como os que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero.

## 7.2. Actividades complementarias

| Actividade                                                  | Descrición                                                                                                   | 1º trim. | 2º trim. | 3º trim. |
|-------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|----------|
| O magosto                                                   | Adicado a transmitir as nosas tradicións e a necesidade de conservación da natureza.                         | X        |          |          |
| Samaín                                                      | Adicado a transmitir as nosas tradicións e a necesidade de conservación da natureza.                         | X        |          |          |
| Festival de Nadal                                           | Adicado a transmitir as nosas tradicións(cantigas...) e a necesidade vivir en armonía co medio que nos rodea | X        |          |          |
| Entroido                                                    | Adicado a transmitir as nosas tradicións e a necesidade de vivir en armonía co medio que nos rodea.          |          | X        |          |
| Outras coma: día da muller, contra a violencia de xénero... | Adicado a transmitir respecto pola diversidade... e a necesidade de vivir en armonía co medio que nos rodea. | X        | X        | X        |
| Visita a Ourense, Celanova e Bande                          | Visita adicada coñecer a nosa provincia e visitar enclaves famosos por aparecer no cine, poesía...           | X        |          |          |

### Observacións:

Durante o curso escolar realizaranse actividades que irán encamiñadas a transmitir as nosas tradicións, a necesidade de coidar e conservar o medio que nos rodea, promocionar a igualdade, promover o respecto e a non discriminación por sexo, raza, crenzas relixiosas...

### 8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

| Indicadores de logro                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico                                                  |
| Temporalización das unidades didácticas : A planificación permite flexibilizar sesións de traballo, agrupamentos, organización das actividades. |
| Resulta clara a vinculación entre o currículo e o proceso que se seguiu na aula                                                                 |
| Manexo adecuado dos contidos da unidade                                                                                                         |
| Desempeños competenciais                                                                                                                        |
| Claridade nos criterios de avaliación e ferramentas                                                                                             |
| Interdisciplinariedade                                                                                                                          |
| Metodoloxía empregada                                                                                                                           |
| Estratexias metodolóxicas seleccionadas                                                                                                         |
| Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos                                                                                      |
| Recursos adecuados.                                                                                                                             |
| Medidas de atención á diversidade                                                                                                               |
| Atención á diversidade                                                                                                                          |
| Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais                                                            |
| Coordinación entre os diferentes chanzos que conforman o entorno educativo do alumnado.                                                         |

#### Descrición:

En cada un dos indicadores sinalados arriba analizarase se foi adecuado, correcto e alcanzado ou se precisa propostas de mellora, tendo en conta tamén se os alumnos se sentiron motivados( enfoque competencial) e alcanzan autonomía persoal.

### 8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

A programación didáctica deixa lugar á reflexión docente e á autoavaliación. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica ou mensualmente, avaliarase o funcionamento do programado na aula para establecer estratexias de mellora, revisando os diferentes aspectos coma:

- Data de inicio e remate das unidades didácticas, grao de cumprimento dos indicadores de logro...

En caso de observar deficiencias , procederase a reformular os indicadores que o precisen.

A continuación noméanse accións de mellora.

Accións de mellora:

- Flexibilización da temporalización.

- Revisión do manexo dos contidos.

- Traballar os desempeños competencias máis a fondo.
- Busca de actividades novas vinculadas cos desafíos do século XXI para motivar ao alumnado.
- Busca de actividades novas da contorna para motivar ao alumnado.
- Utilización de novas estratexias metodolóxicas.
- Revisión dos recursos.
- Explicación máis detallada dos criterios de avaliación.
- Variar os instrumentos de avaliación.
- Revisión do alumnado para detectar novos posibles casos que precisen atención personalizada ou medidas coma reforzo ou ACS.

## **9. Outros apartados**